

tehát, hogy a szegedi tankerületben a mezőgazdálkodást szolgáló iskolák szaporítasanak. Tekintettel arra, hogy a kisbirtokosnál segítő munkás kézre nagyon nagy szükség van s a földműves szülők gyermekeiket nem nélkülözhetik, olyan iskolára van szükség, amely hetenként 1—2 napra vonja el a gazdálkodástól; az iskolának feltétlen kötelezettnek kell lennie. A nők szerepe a mezőgazdálkodásban igen fontos, így tehát nemcsak a fiúk, de a leányok iskoláztatása is elsőrendű követelmény. A mezőgazdálkodás céljait nálunk kétféle kötelező iskolatípus szolgálja: a gazdasági irányú továbbképző népiskola és a mezőgazdasági népiskola. A pár holdas kis birtokosság és földműves társadalom céljainak az utóbbi iskolatípus a legmegfelelőbb. Ez a tankötelezettségen áll, ingyenes, az iskolázás heti 1—2 napos és főhivatású tanerő vezetése mellett jól felszerelt gyakorlóterület, munkaterem áll a fiúk és háztartási konyha a leányok rendelkezésére. Ilyen mezőgazdasági iskola mintegy 200 volna szervezhető a nagyobb mezőgazdasági helyeken s akkor biztosak lehetnénk a felől, hogy hazánk termőföldjének mintegy 63 %-át birtokoló kisbirtokosság olyan mezőgazdasági műveltséggel és tudással rendelkezne, amely csak javára szolgálna hazánknak.

Gál Ferenc.

Tower Vilmos: A képességvizsgálat a katolikus világnézet szempontjából. Budapest, 1938. 14. l.

Amíg a matematika világában megjelenő „Newton, Einstein, vagy Én” című értekezések a tudományos matematika nyilvánvaló és levetíthető, szinte látható igazságaiba ütköznek, addig a szellemtudományok területén a hasonló munkák nagyobb veszéllyel járnak. Eme veszélynek köszönheti az alábbi pársoros figyelmet Tower munkája.

Szerző inkább szenvedélytől, mint módszeres megfontolástól sugallt apró állításainak mindegyikére rátérnünk sem időnk, sem helyünk nincs, sem közérdek nem kívánja, így csak magára a képességvizsgálat értékére és a katolikus világnézettel való összefüggésére reflektálunk.

Ha valakinek egy egész tudományt megcáfoló nézetei támadnak, úgy azt természetesen szinte kötelesség közölni. Azonban ezek a nézetek semmiesetre sem épülhetnek fel gyengébb eszközökön, mint maga a cáfolandó rendszer. Már pedig szerző ez ellen mélységesen vét: fogalmainak tisztázatlanságával és bizonyításainak a mutatio elenchi tényállását kimerítő sorával.

Pszichotechnika és képességvizsgálat pl. egyáltalán nincs elkülönítve Towernél. Ugyanígy a kísérleti lélektan fogalma sem az előbbi kettőtől.

Ebből következően sokszor nem is tudjuk, mi ellen harcol. A kísérleti lélektan és pszichotechnika u. i. nem mindig mér „képességet”. Mármost a szerző egyszer a „képességvizsgálat” ellen harcol, máskor a „pszichotechnikát” szidja.

A szerző fogalmainak differenciátlansága miatt nem is tudja megnevezni, hogy tulajdonképpen a lélektani kísérletezés ténye ellen van-e kifogása, vagy műszerek használata ellen, vagy lelki képességeknek (főképp értelmi), vagy érzelmi tulajdonságoknak kísérleti eszközökkel való mérése ellen, s így harca megnevezetlen álta'á-nosságok ellen folyik.

A kísérleti vizsgálódás helye és értéke felől a tudomány tisztában van. Az az idézet, melyet épen a szerző W. Stern-től közöl (5. lap), világosan mutatja, hogy a tudomány mennyire tudatosan ismeri azokat a tényeket, melyeket a szerző felfedezni vél, amelyek azonban a tudományos világban köznapi megállapítások.

Másrészt a szerző nem különíti el magát a tudományt a használatban *lehető* eszközöktől.

Arról a tudomány nem tehet, hogy akadnak sarlatán eszközök és sarlatán vizsgálódók. Ezeket irtani mindenkinek kötelessége. Nincs megnyugtatóbb, mint kimutatni, hogy egy vizsgáló eszköz nem azt méri, amit mond, hogy mér. A tesztvizsgálatoknak ugyanis egyik alapvető problémája és kivánsága: a teszt minél nagyobb fokban mérje azt, amit mond, hogy mér. Hogy ennek foka 100 % aligha lehet és nem is fontos, hogy legyen, az természetes, hiszen a lélek világának sajátosságával összeegyeztethetetlen a formai teljesség. Ez csupán cél-fókusz lehet. A tudomány ezen álláspontját, minthogy a bevezetések bevezetéséhez tartozik — minden gyakorlati vizsgálódónak vizsgálódása előtt tudnia kellene.

Azonkívül a tudomány azt tanítja: nincs pszichotechnika pszichotechnikus nélkül. Ezért aki „hosszú éveken át“ végez vizsgálatokat és minden kísérleti eszközt (amely eszközök az emberi nem gondolkodóinak állandó kritika tárgyai) vizsgálódásra alkalmatlannak talál és kísérleti eredményei a valóságnak sohasem felelnek meg, amikor helyes eredmények más kezekben szép számmal mutatkoznak, annak a tárgy elleni panasza könnyen visszafelé süllhet.

Hogy egy veszprémmegyei szakiskolában egy bizonyos eszközzel való vizsgálat nem járt kellő eredménnyel, hogy egyik soproni intézetben egy bizonyos „pedagógiai kitűnőség“ nem tudott megoldani egy bizonyos ismeretlen értékű tesztet, nem bizonyít a tudomány ellen, még akkor sem, ha a sikertelenség körülményei objektíven és módszeresen, nem pedig anekdotaszerűen soroltatnának fel. Mert mindig kérdés marad a vizsgálódó hozzáértése és a teszt belső értéke.

Ami pedig azt a vádat illeti, hogy a vallásosságot, becsületességet, megbízhatóságot, kötelességérzést és a többi erkölcsi és érületbeli tulajdonságokat nem lehet „képeségvizsgálati“ eszközökkel mérni, ez a megállapítás jórészt a szélmalomharc területére esik.

Senki sem gondol ugyanis arra, hogy tisztán próbák alkalmazásával leírhatja az erkölcsi személyiséget. A lélektan gazdag és mély eredményeket ért el a személyiség vizsgálat a terén, a nélkül, hogy — mint a szerző hiszi — csupán technikai-kísérleti eszközökhöz fordult volna. A lélektani módszernek: a megfigyelésnek csak egyetlen különös esete a kísérlet. S minthogy gyakran a legideálisabb, így igyekeznek is a tudomány ott alkalmazni, ahol lehet. Így kétségtelen, hogy az erkölcsi magatartást kipróbálandó, készítettek erkölcsi teszteket, amelyek bármely módszeres és nem felületes, rendszertelen kritikát is kibírnak — a nélkül, hogy a személyiséget, mint olyat e réven maradéktalanul megismertnek gondolták volna.

A léleknek nemcsak kísérletekkel való megismerésében, hanem az emberileg rendelkezésre állható más módszerekkel is a tudomány hatalmas lépéseket tett. Ezen módszereket ajánlatos volna minden hozzászólónak beleszólása előtt megismernie, hogy a nyílt-kapu-döngetés energiapazarlásaitól megóvja magát.

Nem mond semmit a pszichotechnika vagy a kísérleti lélektan, de egyáltalán a tudomány értékére, a szerző azon észrevétele, hogy a gyárak üzleti szempontból használják fel eredményeit. Ez tisztán társadalmi kérdés, mely nem hat vissza a tudományra.

Hasonlóképpen nincs összefüggés a képeségvizsgálat s a katolikus világnézet között. Ilyen alapon, mondjuk az elektromosság problémáját is tárgyalhatjuk a katolikus világnézet szempontjából.

Ami a szerző pszichotechnikai úttörését illeti, inkább úttörő művére volnánk

kíváncsiak, mint saját elsőbbségét hirdető személyes természetű kijelentéseire.

De érthetetlen az a szubjektív hangú kirohanás is, amit Tower összegezésül a „pszichotechnikai laboratóriumok“ és azok „felszerelői“ ellen tesz, működésüket „blöfföknek“, „trükköknek“, ő magukat „pszichotechnikai ágenseknek“, „képességvizsgálati iparosoknak“ neveze.

Erre csak annyit: A dolgok értéke objektív ugyan, de az egyén számára szóló jelentésük az egyén jelentésfelfogó képességétől függ. Aki tudományos értékeket csak blöffként tud felismerni, az saját értékelő képességének irányáról tesz nyilvános tanúságot.

Moór Péter.

Románé Goldzieher Klára: A balkezesség. (Bpest. 1938. 64. old. Örökléstudományi füzetek. 1. sz. Szerk.: Naményi Lajos.) A téma rövid, tudományos feldolgozását tartalmazó tanulmányhoz Dr. Szabó Zoltán írt bevezetést, amelyben promorfológiai alapon a szervezet részarányosságának kérdésével foglalkozik. Az emberi test szabályos kifejlődés esetén a test középvonalában elképzelt síkkal két részarányos antimerre osztható. E szerint az ember elméleti típusa is ambidexter volna, vagyis mindkét kezét egyformán használhatná s ezek egyenlő értékűek lennének. Az ambidextria azonban csak kivételes eset és a tökéletes szimmetria helyett az egyoldalúságot kell *normális* aszimmetriának tekintenünk.

A féloldalúság jellemző örökletes hajlam. A jobb- és baloldalúság arányának illusztrálására közölt statisztikai adatokat a szerző sem tartja szemléletesnek, annyira eltérők egymástól. A balkezesek aránya 1–49,6 % között ingadozik. Ily adatokra messzemenő tudományos következtetéseket nem lehet építeni. A szerző is hangsúlyozza, hogy a kísérleti és vizsgálati eljárások eredményei csak akkor lesznek egyetemesen megbízhatók, ha a módszer tökéletesebb és egyetemes lesz.

A primitív törzseknél ma is a balkezesek vannak többségben, míg a kultúrnépeknél a jobbkezesség az általánosabb. Ezért a balkezességet sokan archaikus vonásnak tekintik. Az őskori szerszám- és írásleletek (perzsa, asszír, héber stb.) is erre engednek következtetni.

Az átöröklésen kívül nagy jelentősége van az oldalasság meghatározásában a szokásnak ill. szoktatásnak is. A mai társadalmi berendezés a jobboldalúságnak kedvez, azért a jobb testrészek fejlettebbek is a legtöbb embernél. A féloldalassággal függ össze a vezetőkéz használatán kívül a vezetőláb és vezetőszem fokozottabb használata is. A vizsgálatok pl. arról tanúskodnak, hogy a legtöbb ember jobb szemmel néz, fixál (68–74 %).

Igen érdekes és fontos az a megállapítás, hogy a jobbarcfél a szellemi életet, az akaraterőt és az aktivitást, a balarcfél az érzelmeket, indulatokat — az affektivitást — tükrözi. A két arcfél megnevezése arra mutat, hogy egy-egy arcfél csak része az emberi mimikának.

Szemléletes adatokat nyerünk a balkezesség és az intelligencia viszonyára nézve. A rossz magaviseletű és nehezen kezelhető gimnázisták között (2000 vizsg. sz.) 40 % balkezest talált a szerző. Természetesen a jó tanulók között is akadt balkezes. Más szerzők megállapítása szerint a balkezesek tehetsége inkább a matematika, mintsem a nyelvek és irodalom terén nyilvánul meg.

A balkezesség egyes családokon belül halmozottan jelentkezik. Ebből jogosan következtethetünk arra, hogy ennek örökletes eredetű tulajdonságnak kell lennie.

Lélektani szempontból jelentős az a körülmény, hogy a balkezes beállítottságú gyermekeknél a jobbkezes erőszakolássága gyakran gátlásokat okoz a fokozottabb